

Lokal grunnordning for Eidsberg, Mysen, Trømborg og Hærland sokn

i. Samling

1 Forberedelse

Kirkerommet skal som hovedregel være åpent en time før gudstjenesten og til to timer etter gudstjenestens start eller en time etter gudstjenesten slutter, med mulighet for å komme inn uten å delta på selve gudstjenesten.

Fra et kvarter før gudstjenesten skal det være ro i kirken – i den forstand at øvelser med konfirmanter/solister osv. bør være ferdig. Det kan gjerne settes på rolig bakgrunnsmusikk i denne tiden. Organist/kantor lager spillelister til dette formålet. Om kirkekomiteen ønsker kan det serveres kaffe før gudstjenesten. Ved enkelte anledninger (for eksempel kveldsgudstjenester) kan det serveres kirkekaffe før gudstjenesten.

Samlinger av medvirkende før gudstjenesten skal gjennomføres senest 45 minutter før gudstjenesten.

Klokkeringing

Kort informasjon om dagens gudstjeneste ved medliturg.

Kunngjøringer skal i størst mulig grad formidles skriftlig. Eventuelle muntlige kunngjøringer skal fortrinnsvis gis her, sammen med informasjonen om gudstjenesten. Det bør informeres om muligheten til å få mer informasjon også muntlig.

Informasjonen avsluttes med:

ML/L | La oss være stille for Gud.

Kort stillhet

Det skal være 5 sekunder stillhet mellom «la oss være stille for Gud» og første klokkeslag – eller lenger om det er nødvendig for at klokkeren f.eks. skal rekke å bære prosesjonskors.

Tre klokkeslag

Et stjernetegn (*) er satt til ledd der menigheten som hovedregel står.

* 2 Inngangssalme

Det skal normalt være prosesjon når det er flere medvirkende medliturger e.l. i gudstjenesten, samt når det er dåp.

Dersom det er nattverd skal normalt brød og vin bæres inn i prosesjonen.

Preludiet skal vanligvis være et forspill til første salme, annet enn ved særskilte anledninger eller når det er særskilte musikalske innslag i gudstjenesten.

Menigheten står under prosesjon, Inngangssalme og Hilsen.

* 3 Hilsen

Når det er dåp i hovedgudstjenesten, velges et av de to første inngangsordene. Før de to første alternativene til inngangsord kan liturgen si: **Kjære menighet:**

L | Nåde være med dere og fred
fra Gud, vår Far, og Herren Jesus Kristus.

eller

L | Vår Herre Jesu Kristi nåde, Guds kjærlighet
og Den hellige ånds samfunn være med dere alle.

eller

L | I Faderens og (□) Sønnens og Den hellige ånds navn.

eller

L | I Faderens og (□) Sønnens og Den hellige ånds navn: Vår skaper, frigjører og
livgiver.

Menigheten setter seg.

4 Samlingsbønn

Gudstjenesteutvalget anbefaler følgende samlingsbønn med kirkeårsvariabelt ledd (skrevet i kursiv - her for adventstiden), men overlater valg av samlingsbønn i den enkelte gudstjeneste til liturg i samarbeid med klokker. Se eget dokument om samlingsbønner.

ML | La oss be.

ML | Gode Gud, *Vi venter på Jesus Kristus. Han kommer for å bryte mørkets makt.*
Her for ditt ansikt ber vi: Gi oss lyttende ører, takknemlige hjerter og tjenende
hender, så vi kan høre ditt ord, lovprise deg for din godhet, og i ord og gjerning
vitne om dine storverk.

ML | Gud, vi ber.

A | **Amen.**

6 Bønnerop KYRIE og 7 Lovsang GLORIA

Kyrie og Gloria synges.

Gloria kan utelates i fastetiden men bør vurderes inkludert på Maria budskapsdag og på palmesøndag

Musikken og teksten til gudstjenestens ordinarieledd hentes normalt fra Den norske kirkes fem godkjente serier. Se noter til musikken i Liturgisk musikk eller i Gudstjenestebok for Den norske kirke.

Allmenn serie 2

A | Kyrie eleison. Miskunne deg over oss.

Kriste eleison. Miskunne deg over oss.

Kyrie eleison. Miskunne deg over oss.

L/ML | Ære være Gud i det høyeste

A | og fred på jorden blant mennesker som Gud har glede i. Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

Ved kort form: **Amen.**

Ved fullstendig form (Laudamus):

ML | Lovet være Gud, vår skaper, vi jubler over dine verk.

M | Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

ML | Lovet være Jesus, vår frelser, du viser oss veien til liv.

M | Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg.

ML | Lovet være Ånden, vår trøster, du fyller oss med glede og fred.

M | Vi lover deg, vi priser deg, vi tilber deg, vi opphøyer deg. Amen.

Dåp i hovedgudstjenesten skjer normalt her.

8 Dagens bønn

Dagens bønn utgår som oftest, men kan inkluderes i gudstjenester hvor det ikke er dåp.

Se Dagens bønn.

Bønnen innledes med:

L | La oss alle be.

Bønnen avsluttes med:

M | Amen.

ii. Ordet

I gudstjenester med dåp leses normalt kun en av lesetekstene i tillegg til evangelieteksten. I andre gudstjenester leses normalt alle tre tekstene. Menigheten står under evangelielesningen og sitter under de øvrige lesningene.

L/ML | La oss høre Herrens ord.

9 Første lesning

Fra Det gamle testamentet

ML | Det står skrevet i/hos ...

Lesningen avsluttes med:

ML | Slik lyder Herrens ord.

10 Bibelsk salme / Salme

Det kan synges en bibelsk salme eller en annen salme, være korsang eller kort stillhet mellom lesningene.

11 Andre lesning

Fra Det nye testamentet utenom evangeliene

ML | Det står skrevet i ...

Lesningen avsluttes med:

ML | Slik lyder Herrens ord.

*12 Evangelium

Halleluja

Evangelielesningen innledes med hallelujaverset tilhørende Smaalensmesse skrevet av Vidar Hansen. I fastetiden erstattes hallelujaverset med tractus N13: 923 – Ditt ord er en lykt for min fot.

Evangelielesning

L/ML | Det står skrevet i evangeliet etter ...

Lesningen avsluttes med:

L/ML | Slik lyder det hellige evangelium.

Respons: N13 923 – Ditt ord er en lykt for min fot

13 Preken

Predikanten preker over evangelieteksten eller annen oppsatt prekentekst.

Prekenen kan avsluttes med en av disse lovprisningene:

L | Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd,
som var og er og blir én sann Gud fra evighet og til evighet.

eller

L | Ære være Faderen og Sønnen og Den hellige ånd: Vår skaper, frigjører og livgiver.

Når det passer anledningen bør det gis rom for stillhet, musikk eller en salme mellom preken og trosbekjennelse.

*14 Trosbekjennelse CREDO

Trosbekjennelsen fremsies.

Dersom det er dåp i gudstjenesten, kan trosbekjennelsen utelates her. Eventuelt kan det synges en trosbekjennessalme.

Normalt benyttes den apostoliske trosbekjennelsen. Ved spesielle anledninger, især høytider, kan den nikenske trosbekjennelsen benyttes.

ML/L | La oss bekjenne vår hellige tro.

A | **Jeg tror på Gud Fader, den allmektige, himmelens og jordens skaper.**

**Jeg tror på Jesus Kristus,
Guds enbårne Sønn, vår Herre,
som ble unnfanget ved Den hellige ånd, født av jomfru Maria,
pint under Pontius Pilatus, korsfestet, død og begravet, fór ned til dødsriket,
stod opp fra de døde tredje dag, fór opp til himmelen,
sitter ved Guds, den allmektige Faders høyre hånd, skal derfra komme igjen
for å dømme levende og døde.**

**Jeg tror på Den hellige ånd, en hellig, allmenn kirke, de helliges samfunn,
syndenes forlatelse, legemets oppstandelse
og det evige liv.**

Amen. Den apostoliske trosbekjennelse.

eller

A | **Vi tror på én Gud, den allmektige Far,
som har skapt himmel og jord, alt synlig og usynlig.**

Vi tror på én Herre, Jesus Kristus, Guds enbårne Sønn, født av Faderen før alle tider, Gud av Gud, lys av lys, sann Gud av sann Gud, født, ikke skapt, av samme vesen som Faderen. Ved ham er alt blitt skapt. For oss mennesker og til vår frelse steg han ned fra himmelen, og ved Den hellige ånd og av jomfru Maria ble han menneske av kjøtt og blod.

Han ble korsfestet for oss under Pontius Pilatus, led og ble begravet, oppstod den tredje dag etter Skriftene og fór opp til himmelen, sitter ved Faderens høyre hånd, skal komme igjen i herlighet for å dømme levende og døde, og hans rike skal være uten ende.

Vi tror på Den hellige ånd, som er Herre og gjør levende, som utgår fra Faderen og Sønnen, tilbes og æres sammen med Faderen og Sønnen, og som har talt gjennom profetene.

Vi tror på én hellig, allmenn og apostolisk kirke.

Vi bekjenner én dåp til syndenes forlatelse og venter de dødes oppstandelse og et liv i den kommende verden. Amen. *Den nikenske trosbekjennelse.*

15 Salme

Salmen kan alternativt synges mellom ledd 13 Preken og ledd 14 Trosbekjennelse.

17 Syndsbekjennelse

Normalt benyttes kun det korte innledningsordet til syndsbekjennelsen. Ved særskilte anledninger kan liturgen legge til:

L | Vår Herre Jesus Kristus sier: Du skal elske Herren din Gud av hele ditt hjerte og av hele din sjel og av all din forstand. Dette er det største og første budet. Men det andre er like stort: Du skal elske din neste som deg selv. *Matt 22, 37–39*

Syndsbekjennelsen innledes med:

L | I tillit til Guds nåde vil vi bekjenne våre synder.

Kort stillhet

Liturgen kneler under syndsbekjennelse og stillhet. Også menigheten kan knele.

A | Hellige Gud, vår skaper, se i nåde til oss.
Vi har syndet mot deg og brutt dine bud.

Tilgi oss for Jesu Kristi skyld. Sett oss fri til å tjene deg, verne om skaperverket og møte vår neste med kjærlichkeit.

Til enkelte gudstjenester kan det brukes andre syndsbekjennelser. Bønnen kan hentes fra ulike kilder, eller utformes lokalt.

Liturgen kan si et løftesord etter syndsbekjennelsen:

L | Guds ord sier: Dersom vi bekjenner våre synder, er han trofast og rettferdig, så han tilgir oss syndene og renser oss for all urett.

1 Joh 1,9

eller

L | Så høy som himmelen er over jorden, så veldig er hans miskunn over dem som frykter ham. Så langt som øst er fra vest, tar han syndene våre bort fra oss. Sal 103,11-12

18 Forbønn for kirken og verden

Se forbønnstemaer, forbønnsmodeller, formulerte forbønner og litanier.

Forbønnen kan utformes lokalt, eller en kan bruke ferdig formulerte bønner. Forbønnen ledes av en medliturg: Klokker, konfirmanter eller andre. Det avtales mellom liturg og den som leder forbønnen hvem som skal utforme forbønnen til den enkelte gudstjeneste. Om ikke annet er avtalt har liturgen ansvar for å formulere forbønnen.

I forbønnen skal de som er døpt i de to siste gudstjenestene i menigheten, samt eventuelle døpte utenfor hovedgudstjenesten i samme periode, nevnes.

I fastetiden og på Bots- og bønnedag brukes som hovedregel litaniet. Litaniet ledes normalt av liturg eller organist, om ikke medliturg ønsker å lede.

Hvert bønneavsnitt kan avsluttes med:

ML/L | Gud, vi ber.

eller

ML/L | Det ber vi deg om, Gud.

Lest eller sunget av den som ber bønneavsnittet.

En lokalt utarbeidet forbønn kan disponeres etter følgende temaområder:

- 1 Jordens folk og nasjoner.
- 2 Vårt land og folk.
- 3 Den verdensvide kirke og kirken i vårt land.
- 4 Vår menighet, våre familier og stedet hvor vi bor.
- 5 Aktuelle hendelser.

En ber for aktuelle hendelser i de temaområder hvor de naturlig hører hjemme (1–4), eller i et eget avsnitt (5). Når det er dåp i gudstjenesten, kan en av de tre forbønnene i dåpsliturgien (ledd 7) bes i forbønnsdelen.

Forbønnen kan innledes med:

ML/L | La oss be for kirken og verden.

Menighetssvar

Etter hvert bønneavsnitt følger et menighetssvar. Det skal vanligvis ikke være mer enn fire bønneavsnitt når det faste menighetssvaret brukes. Vanligvis brukes:

M | **Hør vår bønn. Hør vår bønn. La ditt rike komme, la din vilje skje, Gud! Hør vår bønn.**

Vi minnes de døde og ber for de sørgende

Forbønnen avsluttes med at menigheten minnes dem som er døde, og som det er holdt gravferd for siden sist menigheten var samlet. I særskilte tilfeller kan minningen utsettes til påfølgende gudstjeneste, der omstendighetene taler for det. Avdøde minnes i det soknet hvor gravferden fant sted. Minningen ledes av klokker. Om ikke annen ordning er avtalt har liturg ansvar for at alle navn som skal nevnes er tilgjengelige for klokker.

ML/L | Vi reiser oss og minnes dem i vår menighet det er holdt gravferd for siden sist vi var samlet.

Eller

ML/L | Vi reiser oss og minnes dem i vår menighet det er holdt gravferd for den siste tiden.

Menigheten reiser seg. Navnene til de avdøde leses opp. Det tennes lys – enten for hver av de avdøde eller et felles lys. Kort stillhet.

ML/L | Lær oss å telle våre dager så vi kan få visdom i hjertet! **Sal 90,12**

ML/L | Barmhjertige Gud, trøst de sørgende og vær dem nær i tiden som kommer.

Her kan menighetssvaret fra forbønnen gjentas.

Bønnevandring skjer som hovedregel under forbønnen i gudstjenesten (ledd 18), men kan eventuelt skje samtidig med nattverdutdelingen, når en felles forbønn er bedt i forbønnsdelen. Om det bes en bønn for dem som har deltatt på ulike bønnevandringsstasjoner, kombineres ikke denne bønnen med Takkebønn for nattverden etter måltidet.

19 Takkoffer

Takkofferet samles vanligvis her, men kan flyttes til ledd 20, der tidsmessige hensyn taler for det. Når takkofferet samles inn under salmen kan det med fordel være et lengre forspill til salmen. Når takkofferet skjer adskilt fra salmen skal det være solosang eller musikk under innsamlingen.

Takkofferet avsluttes med:

L | Evige Gud, din er jorden og det som fyller den. Alt vi eier tilhører deg. Av ditt eget gir vi deg tilbake.

A | **Ta imot oss og våre gaver i Jesu navn. Amen.**

Om nattverd ikke inngår i hovedgudstjenesten, fortsetter liturgien med ledd 24.

iii. Nattverd

20 Forberedelse av måltidet

Nattverdsalme

Menighetens takkoffer kan samles inn her eller under ledd 19, eventuelt under ledd 27. Innsamlingen kan skje før salmen synges eller mens den synges.

Bordet dekkes. Brød legges på disken og vin helles i begeret.

*21 | Takksigelse og bønn

Nattverdbønn a

Nattverdsbønn velges av liturg - i den lokale grunnordningen vises kun nattverdsbønn A for å skape en mer oversiktlig ordning.

Hilsen PREFASJONSDIALOG

L synger eller sier | Herren være med dere.

M reiser seg og synger | **Og med deg være Herren.**

L | Løft deres hjerter.

M | **Vi løfter våre hjerter til Herren.**

L | La oss takke Herren vår Gud.

M | **Det er verdig og rett.**

Innledende lovprisning PREFASJON

Liturgen vender seg mot alteret og synger eller fremsier prefasjonen.

Se prefasjoner for kirkeårstiden.

I treenighetstiden

L | I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre, han som du sendte til frelse for verden, for at vi ved hans død skulle få tilgivelse for syndene og ved hans oppstandelse vinne det evige liv. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

eller

L | I sannhet verdig og rett er det at vi alltid og alle steder takker deg, allmektige Gud, evige Far, ved Jesus Kristus, vår Herre. Han er det levende brød som kommer ned fra himmelen og gir verden liv, så den som kommer til ham, ikke skal hunge, og den som tror på ham, aldri skal tørste. Ved ham lovsynger englene din herlighet, og din menighet i himmelen og på jorden priser ditt navn med samstemmig jubel. Med dem vil også vi forene våre røster og tilbedende synge:

Hellig SANCTUS

Allmenn serie 1

A synger | **Hellig, hellig, hellig, er Herren Sebaot. All jorden er full av din herlighet. Hosianna i det høyeste. Velsignet være han som kommer i Herrens navn. Hosianna i det høyeste.**

L/ML sier | Vi priser deg, hellige Gud, himmelens og jordens Skaper, du som har elsket verden og gitt din Sønn, Jesus Kristus, for at han skulle frelse oss fra synd og død og vinne deg et hellig folk.

L | Vi ber deg: Send din Ånd over disse gaver, så vi kan ta imot Jesus Kristus i brødet og vinen.

Innstiftelsesordene VERBA

L | Vår Herre Jesus Kristus, i den natt da han ble forrådt, tok han et brød, takket, brøt det, gav disiplene og sa: Ta imot og spis! Dette er min kropp som gis for dere. Gjør dette til minne om meg. Likeså tok han begeret etter måltidet, takket, ga dem og sa: Drikk alle av det! Dette beger er den nye pakt i mitt blod, som utøses for dere så syndene blir tilgitt. Gjør dette så ofte som dere drikker det, til minne om meg.

Mens ordene synges eller fremsies, eller etter hver del av innstiftelsesordene, løfter liturgen først brødet, deretter vinen.

Her kan følge

Troens mysterium

Det anmodes til at liturgen bruker troens mysterium på alle gudstjenester.

L | Stort er troens mysterium.

A | **Kristus døde. Kristus stod opp. Kristus skal komme igjen. Ham være ære for kjærligheten som er sterkere enn døden.**

L/ML sier | Nådige Gud, vi feirer dette måltidet med glede og takk for din Sønnss fullbrakte offer, i troen på hans seierrike oppstandelse og himmelfart og i forventning om hans gjenkomst i herlighet. Vi ber deg: Fyll oss med din Ånd og kjærlighet, så vi kan gjenkjenne Kristus i den som sulter og tørster. Lær oss å elske hverandre som han har elsket oss, og la oss en gang samles hos deg i ditt fullendte rike.

Nattverdliturgien fortsetter med Fadervår.

Alle nattverdbønnene fortsetter her

Fadervår

Fremsies

A | **Vår Far i himmelen! La navnet ditt helliges. La riket ditt komme. La viljen din skje på jorden slik som i himmelen. Gi oss i dag vårt daglige brød, og tilgi oss vår skyld, slik også vi tilgir våre skyldnere. Og la oss ikke komme i fristelse, men frels oss fra det onde. For riket er ditt og makten og æren i evighet. Amen.**

*22 Nattverdmåltidet

Menigheten står helt til de første går fram til nattverd.

Fredshilsen PAX

L sier | Guds fred være med dere.

M | **Guds fred være med deg.**

Du Guds Lam AGNUS DEI

Allmenn serie 1

A synger | **Du Guds Lam, som bærer verdens synder, miskunne deg over oss.**

Du Guds Lam, som bærer verdens synder, miskunne deg over oss.

Du Guds Lam, som bærer verdens synder, gi oss din fred.

L sier | Kom, for alt er gjort ferdig.

Utdeling

Musikk under utdelingen:

Under nattverden kan det være salmer, instrumentalmusikk eller solist/korsang.

Ved solist/korsang er det ønskelig at menigheten gis anledning til å delta, ved å synge med på refreng e.l.

Ved salmesang under nattverden bør det være sang som er enkel å delta i uten salmebok – enten ved kjente salmer eller gjentagende salmer (Taizé eller lignende).

Utdelingssted og form

På gudstjenester med dåp deles nattverden ut stående i korpartiet. På gudstjenester uten dåp kan kneling ved alterringen benyttes.

Ved stående nattverd benyttes til vanlig særkalker. Intinksjon kan også benyttes når liturgen finner at det er tjenlig, særlig når det er mange til stede, ved familiegudstjenester, trosopplæringsgudstjenester og/eller gudstjenester med dåp. Unntaksvis kan plastbeger brukes.

Det benyttes glutenfrie oblater og alkoholfri rødvin.

Utdelingsordet lyder slik:

Kristi kropp, gitt for deg. Kristi blod, gitt for deg.

De som kommer fram og som viser at de ikke skal motta nattverden, velsignes av den som bærer brødet, med håndspåleggelse eller korstegning.

Liturgen kan si dette eller lignende ord:

Herren velsigne deg og bevare deg og føre deg til det evige liv.

Etter utdelingen:

L sier | Den korsfestede og oppstandne Jesus Kristus har nå gitt oss sin kropp og sitt blod som han gav til soning for alle våre synder.

Han styrke oss og holde oss oppe i en sann tro til det evige liv.

Fred være med dere.

23 Måltidets avslutning

Alteret ryddes. Beger og disk dekkes med nattverdklede.

Takkebønn

Her kan liturgen/medliturgen si eller synges:

L/ML | La oss takke og be.

L/ML | Vi takker deg, visdommens Gud, for ditt måltids dype hemmelighet: Brødet vi har brutt, er ett. Din Sønn har gitt sitt liv for én verden og én menneskehet. Vi ber deg:

A | **Hjelp oss å høre det ropet du har hørt, å se den nøden du har sett, og å elske vår neste som oss selv.**

iv. Sendelse

*24 Salme

Salmen kan flyttes til Postludium/Utgangsprosesjon, ledd 27.

*25 Velsignelse

Velsignelsen synges eller fremsies.

Den enkelte kan gjøre korsets tegn etter velsignelsen.

Innledning til velsignelsen kan være:

Lovprisning BENEDICAMUS

L/ML synger eller sier | La oss prise Herren.

A | **Gud være lovet. Halleluja. Halleluja. Halleluja.**

eller

Hilsen SALUTATIO

L synger eller sier | Herren være med dere.

M Og med deg være Herren.

eller

L sier | Ta imot velsignelsen.

L | Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig. Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred. ✠

Menigheten kan synge:

M | **Amen. Amen. Amen.**

Tre ganger tre bønneslag

*26 Utsendelse

Liturgen eventuelt medliturgen sier utsendelsesordene. Når man skal sitte under postludiet sies vanligvis utsendelsen etter postludiet. Eventuelle kunngjøringer/informasjon som gis ved gudstjenestens slutt skal være svært korte og i all hovedsak referere til skriftlig informasjon.

L/ML | Gå i fred. Tjen Herren med glede.

*27 Postludium/Utgangsprosesjon

Dersom det er utgangsprosesjon, kan menigheten følge etter prosesjonen. I stedet for postludium kan det synges en salme mens menigheten går ut.

Etter gudstjenesten skal som hovedregel kirkerommet være åpent til to timer etter gudstjenestens start, eller en time etter gudstjenestens slutt, gjerne med anledning til stille bønn og ettertanke.

Det oppfordres til at det serveres kirkekaffe etter gudstjenesten.

Oppdraget ved utsendelsen kan også følges opp med fellesskapssamling, soknebud og annen besøkstjeneste, forbønnstjeneste og andre diakonale og misjonale handlinger.